

BIULETYN

Rok - Vol. X .
Nr. - No. 3 : [29] .
Grudzień-December 1982.
Vancouver, B.C. Canada

Pułkownik Baden Powell.

MŁODZI WYWIADOWCY

(BOY SCOUTS)

Według oryginału angielskiego

oprac. M. G.

WARSZAWA

Nakładem „Wieczorów Rodzinnych”
1912.

E. PIASECKI i M. SCHREIBER

HARCE MŁODZIEŻY POLSKIEJ

WYDANIE TRZECIE

ZNACZNIE ROZSZERZONE I POPRAWIONE NA POD-
STAWIE 8-go WYDANIA DZIEŁA GENERAŁA ROB.
BADEN-POWELLA p.t. „SCOUTING FOR BOYS”

OPRACOWAŁ DR. EUG. PIASECKI
PROF. UNIWERS. POZNAŃSKIEGO

LWÓW — WARSZAWA
KSIĄŻNICA POLSKA T-WA NAUCZ. SZKÓŁ WYŻSZYCH
MCMXX

LORD BADEN-POWELL OF GILWELL

S-K A U T I N G D L A C H Ł O P C Ó W

WYCHOWANIE DOBREGO OBYWATELA
METODĄ PUSZCZAŃSKĄ

PRZEKŁAD Z WYDANIA SZESNASTEGO

HARCERSKIE BIURO WYDAWNICZE „NA TROPIE”
S-ka z o. o.

WARSZAWA

ROK 1938

75th Anniversary
of Scouting

75e Anniversaire
du Scoutisme

1947-1983

Pełni niezłomnej nadziei,
na zbliżające się jaśniejsze jutro,
prosimy o przyjęcie tej ufności,
wraz z najlepszymi życzeniami
pogodnych Świąt Bożego Narodzenia
i także zdrowia
i spełnienia wszelkich zamierzeń
w Nowym Roku

BULETYN ARCHIWUM PRACY SKAUTOWO-HARCEKSKIEJ

BULLETIN of the Scout Press Archives
 Publisher & Editor-Wydawca i Redaktor
 Zenon Buczewski, 12531 - 92nd Avenue
 SURREY, B.C., V3V 1G8 .Canada -Kanada

W miesięczniku instruktorskim krajowego ZHP, Jerzy Sielicki ogłosił bardzo ciekawy artykuł pt; "Myśli o odnowie w harcerstwie" (1), omawiając tam sprawy autentyczności środowisk w harcerstwie, znaczenie drużyny oraz metodykę pracy harcerskiej. Autor poświęcił kilka uwag sprawom historii harcerstwa. Piszę o na ten temat m.in.co nast.;

Dziedzina szczególnie zaniedbana, z którą w ostatnim okresie wiąże się wiele oczekiwań i postulatów, ale też w związku z którą występuje wiele niezrozumień i nieporozumień.

b) złudzeniem jest oczekiwanie, że wszystkie przepisy na dziś i jutro harcerstwa wyczytamy w dorobku dni minionych. Rzeczywiście, wiele elementów harcerstwa

zagubiliśmy, wiele wymaga przywrócenia i przypomnienia. Ale nie tam znaleźliśmy klucze do przyszłości;

c) i nie w tym rzecz z kolei, by współczesnych harcerzy uczyć licznych nazwisk i dat z przeszłości, odpytywać na biegach harcerskich ze znajomości faktów z historii. Ważne jest kształtowanie świadomości historycznej i instruktorskiej⁽¹⁾, wykorzystywanie wiedzy historycznej, w tym zwłaszcza dorobku metodyki harcerskiej z lat minionych, do bieżącej pracy organizacji w różnych jej przejawach. Ale od historii nie oczekujemy zbyt wiele.

70-lecie harcerstwa — to nie tyle okazja do świętowania i celebrowania jubileuszy, ile dogodny moment, by historię harcerstwa potraktować poważnie, zając się nią na stałe. By renesans zainteresowań historią nie stał się kolejnym słomianym ogniem.

Uwagi te, wskazując na konieczność pracy nad historią tego Ruchu nie tylko w Kraju ale i poza jego granicami. Na pracę, którą wykonać trzeba i traktować poważnie.

(1) Mies. "Harcerstwo" Rok. xxiv. Nr. 2. (269). Czerwiec 1982 r. W-aw.

archiwum
 harcerskie.pl

Z kart Historii Związku Harcerstwa Polskiego

Malutka książeczka pt; "Ćwiczenia i zabawy skautowe"/1/ była jedną z pierwszych podręczników opracowanych i wydanych w 1912 roku dla Skautów Polskich. Zawiera 85 przykładów ćwiczeń i gier polowych oraz w izbie. Autorowi, wskazówek w tej pracy udzielał dh.Z.Wyrobek.

/1/ Dr.H(erman)A.Mojmir. "Ćwiczenia i zabawy skautowe".ss.viii+75.Wym: 170x105 mm.Wyd.Związek Polskich Towarzystw Gimnastycznych Sokolich, Lwów 1912 r. Polska.

Ze strony frontowej.

Książka Baden-Powella "Skauting dla chłopców"/2/ stała się pierwszym podręcznikiem Harcerstwa (zwanego wówczas Skautingiem) Polskiego w przekładzie i przystosowaniu do potrzeb krajowych przez Andrzeja Mażkowskiego. "Przywódca polskiej młodzieży" - pisze Z.Trylski - "znajdują w tej angielskiej książeczce podstawy wspólniejszej szkoły rycerskiej".

/2/ Robert Baden-Powell, "Skauting dla chłopców".ss.8+vxr381.Wym: 185x125 mm.Wyd;HMB "Na Tropie" - Warszawa 1938 r. Polska.

"Już w następnym roku" - pisze Z.Trylski - "pojawia się we Lwowie, książka "Harce młodzieży polskiej"/3/. "Autorzy jej stawiają sobie za cel 'spolszczenia dzieła Baden-Powella w całym tego słowa znaczeniu.Istotnie' - pisze dalej Z.Trylski - "książka stała się podstawą, z której rozwinęły się formy i tradycje polskiego Harcerstwa."

/3/ Mieczysław Schreiber i Eugeniusz Piasecki, "Harce młodzieży polskiej".ss.xvi+468.Wym:170x115 mm.Wyd;Towarzystwo Nauczycieli Szkół Wyższych.[Wyd.1-1912 r.,Wyd; 2 - 1917 r.] Wydanie 3, Lwów 1920 r. Polska.

Jeszcze jedna, z kilku wydanych w tym czasie prac, książeczka Baden-Powella znalazła swoje zastosowanie dla młodzieży polskiej. "Młodzi wywiadownicy"/4;/to przedstawienie przez Bi-Pi udziału chłopców w wojnie z Boerami i ich walk w Mafekingu, z przystosowaniem tych doświadczeń, dla powstających wówczas Skautów w Imperium Brytyjskim.Jest to mały podręcznik ich pracy na obozach.

/4/ M.C. (Maria Arct-Golszewska), "Młodzi wywiadownicy".ss.136.Wym: 165x110 mm.Wyd;Biblioteka "Wiewiórka Rodzinnych",Warszawa 1912 r. Polska.

Dr. H. A. Mojmir.

Ćwiczenia i zabawy skautowe.

LWÓW.
 Drukarnia Związku polskich Towarzystw gimn. sokolich.
 ul.Świdrańska w Katedrze Soborowej i Dymu.
 L. Skupione drukarnie w Lwowie, ul.Łępego 14.
 1912.

Zarys historyczny prac i osiągnięć Skautingu Kanadyjskiego za lata 1907 - 1981 przedstawił Mr. Robert E. Milks w książce pt: "75 lat pracy Skautów w Kanadzie" (1). W wstępie Autor podaje wiadomości o początkach prac tego Ruchu w B. Brytanii aby dalej przenieść to na ziemię kanadyjską. W układzie chronologicznym, rok po roku, Autor pisze historię prac i osiągnięć Skautingu Kanadyjskiego od jego początków po dzień dzisiejszy. W krótkim zarysie, przedstawia on również przegląd ich w odniesieniu do prowincji w tym kraju. Również są mieszczona są tam zestawy imienne osób, które kierowały tym Ruchem. Bardzo liczne zdjęcia, odbitki dokumentów i rysunki zamieszczone w tej pracy, podnoszą jej wartość. Opracowania powstało na zasadzie zebrań materiału prasowego, publikowanego w latach ubiegłych, szczególnie w prasie Skautingu Kanadyjskiego.

SPEIDERGUTTBOKEN!

"THE SCOUT'S BOOK"

As you know, we, the Scouts, Cubs and Rovers of Canada have had placed in our hands a wonderful International Good Turn—teaching the boys of advanced European Scout Troops—of the boys of advanced European Scout Troops, in a series of books, the translation of Scoutings in their own languages, in order that respected Scout Troops may be able to help in their work.

WE
NEED
\$25.00
TO
FINISH
THE
JOB

KEEP CHINS-UP GOOD DURING THE SUMMER
Many Troops and Packs in many Provinces have now finished their summer camps. But much money is needed, in order to plan camp and other activities for the autumn. It is now time to include some special Chins-Up projects. At Canada, a Chins-Up Campaign, with trophies for teams. At home, a special summer display, a necessary fund for a large staff. And a waste paper drive, to help both the Fund and the war effort.

Make your big Good Turn of the summer TO HELP GET SCOUTING BACK TO THE BOYS OF BELGOCOMPLETED EUROPE.

THE B.-P. CHINS-UP FUND

Send Donations To Your District or Provincial Headquarters

SCOUTING FOR BOYS —
SKAUTING DLA CHŁOPCÓW.

FOR THE SCOUTS OF POLAND

The first copy of Scouting for Boys in Polish, bearing on the cover the brief legend, "A gift to the Boy Scouts of Poland from the Boy Scouts of Canada," was presented February 11th at the Polish Consulate, Ottawa, to the Hon. Victor Podolski, Polish Minister to Canada. In this act was completed the first step of a significant international good turn in

which every Canadian Scout, Scoutmaster and Commissioner will take justifiable satisfaction. This is the project of supplying, through our B.-P. Chins-Up Fund, a minimum of 3000 copies of Scouting for Boys each to the Scout Associations of Poland, Norway, Holland, Flemish-Belgium and Czechoslovakia, in their own languages. — thus aiding restoration of Scouting in those cruelly devastated countries. □

Send Books
for
Poland
Czechoslovakia
Norway
Netherlands
Belgium
France

URGENT REQUEST

Imperial and Canadian Headquarters are anxious to secure copies of "Scouting for Boys" in the Polish, Flemish, Czech, Norwegian, and Netherlands languages. Anyone possessing or knowing of another in possession of any of these books is asked to write immediately to The Editor, The Scout Leader, Dominion Headquarters, Ottawa. This request is URGENT. □

tyśięcy egzemplarzy tego wydawnictwa z dopiskiem "Dar Harcerzy Kana-dyjskich dla Harcerzy Polskich" i ofiarowało to Harcerstwu w Anglii"... (2) Z książki tej (3) pierwszy nakład wynosił 3.000 egzemplarzy.

CHINS-UP FUND

5,000 More Books to go to Poland
When Canadian scouts first undertook the worthy project of providing Scout handbooks for the Scouts of Europe whose countries had been overrun by the enemy — the Polish

be shipped overseas as soon as possible.
The first edition of the book was distributed to Polish Scout Troops in refugee centres in East and South Africa, Iran, Palestine, New Zealand and Mexico. The new edition is needed for Poland itself where Scouting has remained active despite the Nazi oppression. □

- (1) Robert E. Milks, "75 Years of Scouting in Canada", Okładka. Wym: 280x215 mm, ss. 1v+310. Zdj: 180. Rys: 155. Ottawa, Ont. (Paźd. 1981 r. Kanada).
- (2) Franciszek Głogowski, hm. "Scouting dla chłopców". Przekład z wydania 16-go. Stanisława Kapiziewskiego. Wyd. "Na Tropie". Wym: 185x125 mm, ss. 8v+381. Warszawa 1938 r. - Wydanie kanadyjskie posiada na grzbiecie okładki napis: "Dar dla harcerzy polskich od harcerzy kanadyjskich" Wyd: 1944 r. Ottawa, Ont. Kanada.
- (4) Wiktor Podolski, "Wczesne wspomnienia harcerza" - Mowa o Jego udziale w pracy harcerskiej w Warszawie w latach 1910-1918. ["Wiści Harcerskie Kanady", Rok. VI. Nr. 54. maj 1960r. Toronto, Ont.] WP zmarł dn. 30. VII. 1960 r. w Ottawa, Ont. Kanada

Andrzej Zawadzki, hm.

SKAUTOWE I HARCERSKIE PRÓBY ORGANIZACYJNE NA ZIEMIACH POLSKICH W LATACH 1912 - 1939

Próby, egzaminy, czy też jak je dzisiaj nazywamy wymagania na stopnie harcerskie przechodziły wiele przemian. Pierwsze próby formułowania zasad zdobywania stopni w naszej organizacji pojawiły na przykładzie lat 1911/1912; Andrzej Małkowski ("Scouting jako system wychowania młodzieży") oraz prof. E. Piasecki wspólnie z M. Schreiberem w ("Harcah Młodzieży Polskiej"). Zarówno jednak "Harca Młodzieży Polskiej" /1912 r./ jak i wydana w rok później praca pod redakcją Bronisława Bouffalaa - "Skauting dla Młodzieży" są jedynie próbami (moim zdaniem bardzo udu-nymi) zaszczepienia systemu pracy skautów Baden Powella na czakiem odmienny choć bardzo podatnym gruncie w Polsce.

Za powszechnie obowiązujące i przyjęte w zasadzie bez większych zmian przez wszystkie Komendy Skautowe (rodzartej zaborami Polski), przyjąć należy opublikowaną po raz pierwszy przez Związkowe Naczelnictwo Skautowe we Lwowie wersję czterech stopni skautowych: 1] młodzika, 2] wywiadowcy, 3] ćwika, 4] harcerza. Wziankę na ten temat przynosi październikowy numer 'Skauta' z 1912 r. Znajdujemy tam również wymagania jakie obowiązywały przy egzaminach na te stopnie. Na wprowadzenie i zatwierdzenie oznak stopni wstępnych, trzeba było czekać do 15.IX.1913 roku, kiedy to rozkazem Naczelnictwa ustalono oznaki 'młodzika' i 'wywiadowcy' oraz jeszcze dalsze bo do 15.IV.1914 r. na ustalenie oznaki 'ćwika'.

Odpowiednikami czterech stopni męskich były cztery stopnie (prób) dla dziewcząt: 1] młodki (ochotniczka), 2] przewodniczka, 3] samarytanka, 4] harcerka. Stopnie instruktorskie mają również swoją historię i to sięgająca 1912 roku. Wówczas w marcowym (11 numerze) 'Skauta', 'Naczelnictwo Związkowe' ogłosiło po raz pierwszy: 'Warunki zostania instruktorem skautingu'. Znacznie bardziej dopracowana z zastosowaniem nabytych doświadczeń jest opublikowana na łamach pisma 'Harcmistrz' - 1917 r. wersja 'Warunków zostania harcmistrzem'. Pojęcie 'harcmistrz' oznaczało instruktora harcerskiego i znacznie odbiegało od tego co obecnie zwykliśmy traktować jako stopień wyrażony czerwona podkładka.

Warto jeszcze wspomnieć o początkach rozwoju ruchu żuchowego w ZHP. Siegają one roku 1917-go, a dokładnie 20 lutego tegoż roku i wiąże się z przygotowaniem przez księdza Jana Mauersbergera pierwszej 'Ustawy dla Związku Żuchów', czyli 'Młodych Skautów' (gdymy takie nazwy zaproponował Mauersberger dla ruchu żuchowego). Już wówczas w projekcie tym spotkać można było wziankę o 'sposobie przyznawania gwiazdek żuchowych', których można było zdobyć w sumie trzy zaczynając od jednej gwiazdki.

Gdy nastał czas wolności wszystkie organizacje skautowe rozbitego zaborami państwa połączyły się ostatecznie na zjeździe w Lublinie (1-2.XI.1918 roku) w jeden Związek Harcerstwa Polskiego.

Naczelnictwo Związku w rozkazie L.2. z dnia 1.VIII.1919 r. podaje 'Regulamin starszyny harcerskiej'. Z treści tego regulaminu dowiadujemy się, że pojęcie starszyna obejmuje dwa stopnie instruktorskie: a) przewodnicę/przewodnika/zielona podkładka pod krzyż, b) harcmistrzynię/harcmistrza/ pod krzyżem pod kładką w kolorze - czerwien polska'. Również młodzież harcerska otrzymuje zatwierdzone rozkazem Naczelnictwa L.7. z dnia 10.VIII.1919 r. program prób na stopnie dla harcerki: a) III-ochotniczki, b) II-pionerki, c) I-samarytanka, d) 'Harcerki Rzeczypospolitej', oraz dla harcerzy: a) III-młodzika, b) II-wywiadowca, c) I-ćwik, d) 'Harcerza Rzeczypospolitej'. Ponadto na podstawie decyzji zawartej w rozkazie N.ZHP L.31. z VII.1910 roku, każdy harcerz mógł ubiegać się o oznakę 'Harcerza Orlego'. Nie był to jednak jeszcze wówczas stopień harcerski, a tylko oznaka w formie przypiętego do kapelusza skautowego - orlego pióra. W celu jej uzyskania należało zdobyć 14 sprawności dowolnie wybranych lub 8 określonych instrukcją i starannym doborze kandydatów pretendujących o randze stopnia - 'harcmistrza' i starannym doborze kandydatów pretendujących o złożeniu próby do uzyskania tego stopnia świadczy fakt, że pierwsza nominacja harcmistrzowska miała miejsce dopiero w lipcu 1922 roku, a więc w około 3 lata po wprowadzeniu w życie tego stopnia. Pierwszymi harcmistrzyniami w ZHP były: Jadwiga Falkowska, Helena Gęperówna, Olga Mażkowska i Maria Woławska. Natomiast pierwszymi harcmistrzami z 1922 roku to druhowie: ks. Jan Mauersberger, Piotr Olwiński, Eugeniusz Piasecki, Stanisław Sedlaczek i Tadeusz Strumiłło. W 1922 roku XI Zjazd Naczelnej Rady Harcerskiej uchwalił wprowadzenie nowego stopnia instruktorskiego o nazwie podharcmistrza. Ustalił się też wymagania próby dla kandydatów na nowy stopień. Od tej pory aż do r.1928 funkcjonują trzy stopnie instruktorskie: przewodnicę, podharcmistrza i harcmistrza. Jeszcze dwa lata należało oczekiwać na dokładne sprecyzowanie wymagań prób dla 'wielozą' czyli najmłodziej wiekowej grupy wychowywanej przez ZHP. Rok 1924 przynosi uściślenie wymagań związanych ze zdobywaniem trzech gwiazdek żuchowych. Nie jest to jednak wersja ostateczna i do roku 1939 jest kilkakrotnie uzupełnianą. Kolejne zmiany w stopniach harcerskich i instruktorskich p.razem wadymy w 1928 roku 'Rocznik Harcerski'. Dowiadujemy się, że rozkazem N.ZHP L.19 z dnia 7.XII.1927 r. wprowadza się dwa nowe stopnie instruktorskie

ie-'Harcmistrza Rzeczypospolitej' oraz stopień 'Działacza Harcerskiego'. Stopień 'Działacza Harcerskiego' przeznaczony był dla harcerzy pełnoletnich, którzy nie mając zamiaru być bezpośrednio wychowawcami młodzieży harcerskiej, chcieli prowadzić na terenie organizacji inne prace, np. opiekunów drużyn. Oznaka stopnia była brunatna podkładka pod krzyż harcerski.

Wprowadzając dwa nowe stopnie dla starszyny harcerskiej - anulowano stopień przodownika porządkując odpowiednio regulamin prób stopni obowiązujących: 1] działacza harcerski, 2] podharcmistrz, 3] harcmistrz, 4] Harcmistrz Rzeczypospolitej. Młodzież harcerska otrzymuje nowy 4 stopień 'Harcerza Orlego' - dla chłopów, oraz dla dziewcząt: stopień 'starszej ochotniczki' jako czwarty i 'przewodniczki' jako piąty w kolejności zdobywania. Układ stopni wg kolejności przedstawia się teraz następująco: dla dziewcząt - 1/ochotniczka 2/pionerka, 3/samarytanka, 4/przewodniczka, 5/Harcerka Rzeczypospolitej dla chłopów - 1]młodziki, 2]wywiadowca, 3]ćwik, 4]Harcerz Orli, 5]Harcerz Rzeczypospolitej. Układ stopni z 1928 roku pozostał jako trwały do 1939 roku, tylko w części męskiej ZHP. Główna Kwatery Harcerce dokonywała jeszcze dalszych zmian, z których przykładem spotykamy się już w 1935 r. Wówczas rozkaz Naczelnictwa Harcerce L.5 z dnia 21 maja 1935 roku wprowadza dla dziewcząt, powyżej 16 lat w miejsce dotychczas funkcjonujących, dwa nowe stopnie a/ starszej ochotniczki, b/ wdrowniczki. Dla harcerki, które ukonczyły pomyślnie próbę na drużynową, Główna Kwatery wyraziła zgodę w lutym 1936 roku, na noszenie granatowej podkładki pod krzyżem. Prace nad udoskonaleniem stopni dla harcerki trwały jednak nadal dając kolejne efekty na około pół roku przed wybuchem wojny. Naczelniczka Główna Kwatery w rozkazie L.2. z dnia 25.1.1939 r. unieważnia dotychczasowe teksty prób organizacyjnych ochotniczek, pionerki i samarytanka wprowadzając cenne poprawki. Zmienia nazwę II stopnia organizacyjnego noszącego miano 'pionerka' na nazwę 'przewodniczka' i zatwierdziła do do nowego układu nowe wymagania. Od tej pory próby organizacyjne dla harcerce przedstawiały się następująco: a) ochotniczka, b) przewodniczka, c) samarytanka, d) starsza ochotniczka, e) wdrowniczka. [Pkt.d i e dla dziewcząt powyżej 16 lat.]

Andrzej Zawadzki, hm.

Światowy Złot Harcerstwa Polskiego poza granicami kraju

Oficjalna odznaka III-go Światowego Złotu Harcerstwa Polskiego poza granicami Kraju, odbytego w Comblain-la-Tour w Belgii w terminie od 1-go do 10-go sierpnia 1982 roku. ***

[Odznaka wykonana jest z materiału koloru zielonego. Naszyte napisy: 'Złot' i 'Comblain-la-Tour' są koloru czarnego. Napis: 'ZHP' oraz '1982' są koloru białego. Flaga wykonana jest w kolorach: biało-czerwonych. Wymiar odznaki: 80 x 50 mm.]. ***

III ŚWIATOWY ZLOT
HARCERSTWA
COMBLAIN-LA-TOUR
BELGIA
1-8-1982 - 10-8-1982

*
Dzienniczek zlotowy

ZWIĄZEK HARCERSTWA
POLSKIEGO
47, RUTLAND GATE,
LONDON SW 7, ANGLIA

ron na zapiski ogólne. Książeczka wydana na dobrym poziomie poligraficznym, ozdobiona licznymi ilustracjami czarno-białymi stanowi miłą pamiątkę Światowego Zlotu ZHP w Belgii. zb.

(1) "3-ci Światowy Zlot ZHP - Dzienniczek Zlotowy". Okładka sztywna wielokolorowa. Druk. Tekst offset. ss. 44. Rys. 35. Map. 6 cm. Wym. 150x105 mm. Wydawca: Z.H.P.p.g.Kraju.Redakcja: hm.Stefan Bogdanowicz /redaktor/, hm.K.Myrk, hm.L.Golińska, hm.I.Płonka. Okładkę projektował; phm.A.Dobrowolski. Ilustracje i tytuły wykonali; przew.B.Laskowska. Londyn, 1982 r.

ta; 1.8.1982 a po prawej stronie data; 10.8.1982. Wym.; 148x95 mm. Londyn, 1982
Pieczęć Zlotu, jak wyżej, stanowi Harcerska Poczta Polowa z datami oraz z krzyżem harcerskim /bez lilijek jak z projektu krzyża harc. ks.K.Lutosława Kłogówa z 1912 roku. Wym.; 32 x 32 mm. Belgia.

harcerskie.pl

Opracowany i wydany w Anglii na Zlot "Dzienniczek zlotowy" (1) przedstawia się bardzo ładnie. Strona frontowa-obok/Prace ta otwiera słowo wstępne hm.R.Kaczorowskiego Komendanta Głównego Zlotu. Następnie jest podany ogólny program Zlotu; imienne też - Komenda Główna Zlotu oraz Komendy Harcerce i Harcerzy. Kilka słów hm.H.Sledziewskiej, Komendantki Zlotu Harcerce "Częstochowa" wiersz z Jasnej Góry, mapa tego obozu, program - "Zdobywamy sprawności". Do harcerzy, plaże wstęp hm.E.Kasprzyk, Komendant Zlotu Harcerzy; "Gnieźno" jest wiersz - "Żeby Polska była Polska". Mapa obozu harcerzy, przepisy Konkursów harcerzy. Dalej, podane są krótkie wiadomości o Polsce z mapką, wiadomości o Belgii z mapką, dane o ośrodku, na terenie którego odbywał się Zlot z mapką. W środku "Dzienniczka" zamieszczona jest mapa całego rozlokowania uczestników i uczestników Zlotu. Jedna strona poświęcona jest na wiadomości o Skautingu. Kilka danych o Jamboree Światowych. Kilka dat podane z historii ZHP oraz Zlotów Z.H.P. Na każdy dzień tego Zlotu, przeznaczono dalej wolne miejsce w "Dzienniczku" na zapiski. Podano najważniejsze przykłady słów w jezyku polskim i francuskim. Wiadomości na temat przesyłek pocztowych, zmiany pieniędzy. Ogłoszono "Mini konkurs zlotowy". Jest sztywny program. Wiadomości o ośrodku Macierzy Szkolnej na terenie którego odbył się Zlot, oraz kilka stron na zapiski ogólne.

3 Zlot Światowy ZHP 1982-10882

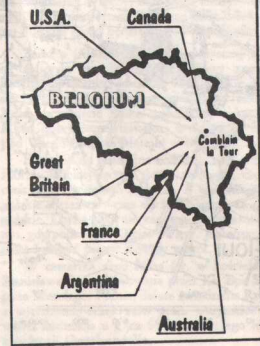
Wydana również została w Londynie - kartka pocztowa. Na zielonej podkładce wydrukowane jest słowo "Zlot" koloru czarnego jak też napis miejsca Zlotu. Flaga polska jest w kolorach; biało-czerwona z znakiem; ZHP - 1982 w kolorze białym. Po lewej stronie jest data. Wym.; 148x95 mm. Londyn, 1982

ZŁOTOWY Goniec

III ŚWIATOWY ZLOT HARCERSTWA COMBLAIN-LA-TOUR

Oficjalnym pismem Trzeciego Światowego Zlotu ZHP p.g.Kraju w Belgii była gazetka pod tytułem: "Złotowy Goniec". (1). Pismo ukazało się cztery razy w czasie Zlotu. Zawierało w treści: sprawozdania z przebiegu Zlotu. Wywiady z uczestnikami i uczestniczkami Zlotu. Kącik humoru. Liczne sprawozdania z życia podobozów zlotowych. Pismo było dobrym łącznikiem w wszelkich poczynaniach Zlotu. **
(1) "Złotowy Goniec" Nr.1.dn.1.8.1982 r. ss.10. - Nr.2.dn.4.8.1982 r.

Polish Scouting
- Harcerstwo -
Around the World

Nr.3.dn.6.8.1982 r.Nr.4.dn.8.8.1982. Okładki koloru pomarańczowego. Reszta stron koloru białego. ss.10./Nr.4. ss.12./Wym. 29x210 mm. Offset. Redakcja: hm.Stefan Bogdanowicz (redaktor), Basia Laskowska, Wojtek Bogdanowicz, Krzysztof Gebhardt, Lecha Bogdanowicz, Hele na Drzymalska i Marek Goliński.

"Harcerstwo" Na Zlot ZHP w Belgii, organizacja harcerska w USA opracowała i wydała w języku; angielskim i francuskim ulotkę, w której przedstawili krótką historię tego Ruchu w Polsce oraz na świecie. ***

"Polish Scouting-Harcerstwo - Around the World" - "Le Scoutisme Polonais - Harcerstwo- Autour le Monde". Druk. ss.2.Rys.8.Papier koloru niebieskiego. Wym. 280x217 mm. Wydawca: Z.H.P w USA (Harcerki), 1982 r.

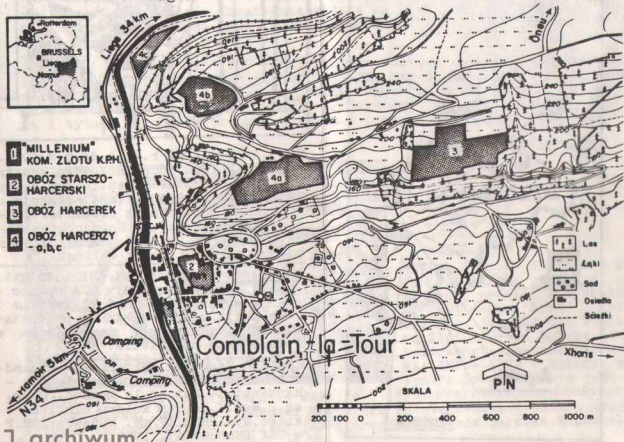
Nr.1
1-8-1982

Z lewej strony: Lilijka - w oryginalnych wymiarach - nadrukowana na kopercie o wym: 160 x 115 mm. Lilijka i napisy są koloru zielonego. Flaga biało-czerwona.

Z prawej strony: Znak Złota ZHP w Belgii wykonany w 10-ciu kolorach. Używany był jako nalepki na samochody itp. Wym: 140x100 mm. Mapa przedstawiająca rozmieszczenie obozów w Złocie w Belgii.

- 1 "MILLENIUM" KOM ZŁOTU K.P.H.
- 2 OBOZ STARSZO-HARCERSKI
- 3 OBOZ HARCEREK
- 4 OBOZ HARCERZY - a, b, c

Zaraz po III-cim Światowym Złocie ZHP p.g. Kraju, odbyła się wycieczka harcerska po Europie. Zamieszczone są wspomnienie, jednego uczestnika tej wycieczki, u Ojca Świętego w Castelgandolfo.

-Red.-

HARCERZE z KANADY NA "OGNIKU," u OJCA ŚW.

19 sierpnia 1982 r.

Nareszcie Rzym. Już niedaleko. Wszyscy otwierają zmęczone oczy. Starają się nacignąć i pobudzić do życia skostniałe długi nieruchomością mięśnie. Autobus zjeżdża z głównej autostrady w bogatą w zieleni via Cassia. To już bardzo blisko. Autobusy skręcają w piękną bramę, z biało-czerwoną chragiewką. Ten piękny Dom w przepięknym parku, to Dom Polski Jana Pawła II - nasz Polski Dom, na który Polacy z całego świata dokładali swoje « cegiełki ».

Od razu - jak to zwykle młodzi narobiliśmy dużo halasu. Bardzo zreczenie przy pomocy Księdza Prał. K. Sokołowskiego, Dyrektora Domu, zostaliśmy ulokowani. A jest nas spora grupa. Drugi-tych razem 227. Jeden autobus pojechał do drugiego Domu Polskiego na via Pfeiffer - to Kolo Przyjaciół. Grupa nasza - to młodzież z całej Kanady - Toronto, Montrealu, Edmontonu, Winnipegu, Vancouveru (podaje tylko te największe miasta), 120 harcerów z instruktorami, 67 harcerzy, 11 staro-harców i 28 członków K.P.W., którzy brali udział w III Światowym Złocie Harcerstwa Polskiego poza granicami Kraju w Comblain la Tour w Belgii. Po Złocie grupa nasza zwiedza Europę. A więc byliśmy już w Niemczech Zachodnich, Szwajcarii, Austrii, a teraz zwiedzamy Włochy. Bardzo się cieszyliśmy, że mieliśmy możliwość zamieszkać na kilka dni w Domu Polskim i stąd będziemy zwiedzać Rzym.

Zaraz w środę, po śniadaniu w uroczej jadalni na świeżym powietrzu, pojechaliliśmy zwiedzać Bazylikę św. Piotra i Muzeum Watykańskie. Wszyscy z zapartym oddechem podziwiali te cuda. Każdy oczywiście szukał poloników - kapliczki Matki Bożej Częstochowskiej w Bazylice i Bitwy pod Wiedniem Jana Matejki w Muzeum.

Po południu generalna audycja na Placu Św. Piotra. Wielotysięczne tłumy wiernych czekających na Najwyższego Pasterza. A wszędzie grupy polskie. Przez cały czas słychać śpiew - to pieśni polskie. Chyba nikt nie zapomni entuzjazmu tłumów, gdy pojawił się Ojciec Święty. Jego czar, prostota i miłość promieniowały wokół.

W czwartek rano Msza św. w kościele Św. Stanisława BM celebrowana przez Ks. Bpa Szecepana Wesolego. Później dalsze zwiedzanie Rzymu, a wieczorem, oczekiwana przez wszystkich prywatna audycja u Ojca Świętego w Jego letniej rezydencji Castelgandolfo.

Na audycję nie przybyli zarówno harcerze i harcerki ze Stanów Zjednoczonych. Spotkanie to miało charakter ogniska harcerskiego. Po złożeniu symbolicznych darów Ojcu Świętemu zaczęto śpiewać piosenki harcerskie i ludowe. Ojciec Święty śpiewał razem z nami. Ślicznie śpiewała młodzież, wcale nie było widać, że jest to młodzież już urodzona za granicą, młodzież, która się wykształciła, lub kształci w języku nie polskim. A jednak umie śpiewać po polsku i jeszcze jak. Z wielkim zaniem mieliśmy zakończyć to ognisko (choćby prawdziwego ogniska). Na zakończenie przemówił do nas Ojciec Święty, a mówił tak ładnie, tak z głębi swego kochającego serca, a słowa Jego padały wprost do duszy młodych ludzi - harcerek i harcerzy, którzy już mają swoje ideały. Każdy z nas bardzo głęboko przeżył ten wieczór.

W piątek wizyta na Monte Cassino. Złożenie kwiatów i uroczenie pamięci żołnierzy, którzy dali w ofierze największy skarb - bo własne życie za Ojczyznę i wolność.

Trzy dni minęły, jak mija dobro i zło. Odjeżdżając żałujemy bardzo, że tak krótko. Tak dobrze nam było w przyjaznej atmosferze. Dziękujemy wszystkim siostronom, które się « dwoiły » i « troiły », aby nam uprzyjemnić nasz pobyt. Nie zapomniemy tych ślicznych zielonych pinii, białych marmurowych schodów, uroczej jadalni na świeżym powietrzu, a przede wszystkim, nie zapomniemy serdecznej atmosfery. Naprawdę zawitamy tu znów w niedalekiej przyszłości.

S. Błaszczak - Toronto

Nieś. "Kronika Rzymska",
Nr. 4. Sierpień 1982 rok.
Red; Ks. Ksawery Sokołowski.
Wyd: Dom Polski Jana
Pawła II., Rzym, Włochy .

KOMISJA DOSTAW HARCERSKICH

Historia handlowej placówki harcerskiej pod nazwą "Komisja Dostaw Harcerskich", rozpoczęła się w r. 1913 i kończy w r. 1949. Spółdzielnia zwana popularnie: 'KaDeHa' działała na terenie całej Polski ze sklepem głównym w Poznaniu i Bydgoszczy. Duszą tej spółdzielni od 1. VII. 1925 r., był Harcmistrz Antoni Nowak, który już w 1913 roku był członkiem I Drużyny Skautowej im. Tadeusza Kościuszki we Lwowie. Hm. A. Nowak spisał dzieje tej placówki, co zostało opublikowane w 1976 r. (Odbitka strony frontowej niżej.) Piszę on na wstępie tej pracy m. in. "Już wiosną 1913 roku kierownictwo pierwszej w Poznaniu Drużyny Skautowej im.

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO
KOMENDA CHORĄWI WIELKOPOLSKIEJ
IM. POWSTAŃCÓW WIELKOPOLSKICH

SPRAWOZDANIA KOMISJI HISTORYCZNEJ
SERIA I. MONOGRAFIE — ZESZYT 1

ANTONI NOWAK

KOMISJA DOSTAW HARCERSKICH

KaDeHa

HARCERSKA SPÓŁDZIELNIA Z O.U. W POZNANIU
1913—1949

Do użytku wewnętrznego

'Piast', prze-kształconej w grudniu 1913 r. w pierwszy Hu-fiec im. 'Piast' w poszukiwaniu środków finansowych na prowa-dzenie szerszej działalności, wydało serię po-cztówek skauto-wych. Sprzedażą tych pocztówek zajęła się utwo-rzona w tym celu Komisja Dostaw Skautowych."

W kwietniu 19-19 roku placówka przybrała nazwę 'Komisja Dostaw Harcerskich-KaDeHa'.

Działalność handlowa obejmowała m. in. sprzedaż detaliczną, hurtową i wysyłkową artykułów: harcerskich, turystycznych, campingowych, sportowych, sprzętu obozowego i gimnastycznego. -12-

Jak również wydawnictw harcerskich, sportowych, przysposobienia wojskowego, druków organizacji ZHP. "Klienci KaDeHa"-piszę hm. A. Nowak—"to drużyny i większe jednostki harcerskie, komitety P W i WF jednostki wojskowe, szkoły, organizacje młodzieżowe, turystyczne, sportowe itp., w obrotach zagranicznych jednostki harcerstwa polskiego w Niemczech, Francji, Belgii, Ameryce Pn."

'KaDeHa' produkowała w swoim zakresie takie rzeczy jak: plecaki, umundurowanie harcerskie, chlebaki, namioty itp.

W dziale wydawniczym, drukowano; książeczki zastępu, książki pracy drużyny, książki wykazów służby, pocztówki, wielobarwne pamiątki przyrzeczenia harcerskiego, itp. "Specjalność wydawnicza KaDeHa"-piszę hm. A. Nowak—"poza kilka tytułów książek, to 'Śpiewnik harcerski' w opracowaniu hm. Henryka Śniegockiego, który ukazał się w KaDeHa do roku 1939 w 7 wydaniach o ogólnym nakładzie 100 000 egz. oraz 'Piosenki zachowe' z nutami w opracowaniu Dymitra Bohdana Kwiatkowskiego."

Za te lata, hm. A. Nowak był w stanie przedstawić poważne obroty gotówkowe KaDeHa. Piszę on na ten temat m. in. "Obroty roku 1939 do końca sierpnia przekroczyły znacznie obroty za ten sam okres roku 1938. Nadwyżka bilansowa za rok 1938 wynosiła 50.360.- zł. Kapitał własny KaDeHa wynosił z 68 marek w roku 1913 do 68.600.- zł w roku 1939. Fundusze rezerwowe osiągnęły kwotę 90.482.-zł, a czysty zysk za okres od 1 stycznia do 31 sierpnia 1939 roku wynosił 76.743,11 zł. Był to najwyższy czysty zysk od chwili rozpoczęcia działalności KaDeHa jako spółdzielni harcerskiej."

Cennik
Nc 16
Jubileuszowy

HARCERSKA SPÓŁDZIELNIA Z O.U.

ROK ZAŁ. 1913 P. K. O. 27.620

CENTRALA: POZNAŃ 1

PODGÓRKA 10 — TELEFON 21-27

ODDZIAŁ: BYDGOSZCZ 1

UL. GDANSKA 20 — TELEFON 54-20

SKŁADNICA I WYTWÓRNIA
ARTYKUŁÓW

SPORTOWYCH
HARCERSKICH
TURYSTYCZNYCH

KOMPLETNE URZĄDZENIA
SAL GIMNASTYCZNYCH
WYDAWNICTWO DYPLOMÓW

DZIAŁ
KSEGAERSEI

Pierwsza strona cennika jubileuszowego wydanego w roku 1938

archiwum
harcerskie.pl

POZNAŃ 1976

W roku 1939 KaDeHa zatrudniało 12 osób personelu handlowego, w tym 4 instruktorów harcerskich. W czasie ub. wojny, sklepy pracowały jako punkty sportowe pod nadzorem okupanta. Już w lutym 1945 r. hm. A. Nowak wznowił odbudowę pracy tej spółdzielni harcerskiej. Z powodów nowych warunków pracy w Kraju, "członkowie spółdzielni powzięli uchwałę o rozwiązaniu i likwidacji naszej spółdzielni z dniem 31 grudnia 1949 roku..." Druh hm. A. Nowak dzięki swej pracy wprowadził KaDeHa do historii ruchu harcerskiego w Polsce. -ZB-

KOMISJA DOSTAW HARCERSKICH

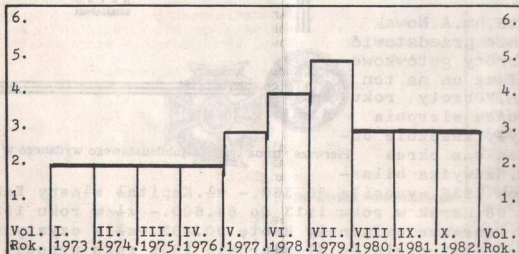
Antoni Nowak, "Komisja Dostaw Harcerskich", Druk. Okładka. ss. 48. Zdj; 11. Wym: 207x145 mm. Wyd; ZHP, Kom. Chor. Wlkp. Poznań 1976 r..

BIULETYN

ARCHIWUM PRASY SKAUTOWO-HARCERSKIEJ

Rok. Vol. I. Nr. No. 1. Styczeń - January - 1973. Vancouver, B.C.

Kończy się z tym numerem, dziesiąty rok wydawniczy publikacji pt: 'Biuletyn'. Wydawnictwo działa w oparciu o moje zbiory prasy i książek harcerskich oraz skautowych p.n. 'Archiwum Prasy Skautowo-Harcerskiej', które powstało w 1965 r. 'Biuletyn' w treści przeznaczony jest na omawianie tam materiałów wydawniczych związanych z początkami i rozwojem harcerstwa w Polsce przed i po I oraz II-giej wojnie światowej. Zwracam szczególną uwagę na prace i wydawnictwa twórcy tego Ruchu, Andrzeja Małkowskiego [1888-1919]. Staram się również, po święcić uwagę sprawom publikacji Z.H.P. z czasów ub. wojny oraz działającego poza granicami Kraju od 1946 roku. -ZB-

Wykres wydanych numerów 'Biuletynu'.

BIULETYN

Vol.	Nr.	Miesiąc.	Rok.	Str.	Rys.	Zdj.	Tyt.	Wkl.
I.	1.	Styczeń	1973.	6.	7.	--	12.	--
I.	2.	Lipiec	1973.	12.	12.	2.	11.	--
II.	1.(3)	Styczeń	1974.	24.	15.	4.	22.	(1)
II.	2.(4)	Lipiec	1974.	16.	8.	4.	14.	--
III.	1.(5)	Maj	1975.	30.	11.	1.	18.	--
III.	2.(6)	Listopad	1975.	42.	9.	1.	21.	(2)
IV.	1.(7)	Lipiec	1976.	50.	14.	9.	17.	(3)
IV.	2.(8)	Grudzień	1976.	18.	50.	--	10.	(4)
V.	1.(9)	Lipiec	1977.	20.	11.	3.	7.	--
V.	2.(10)	Wrzesień	1977.	20.	14.	--	14.	--
V.	3.(11)	Grudzień	1977.	20.	33.	--	9.	--
VI.	1.(12)	Luty	1978.	20.	14.	--	10.	--
VI.	2.(13)	Maj	1978.	16.	23.	--	12.	--
VI.	3.(14)	Lipiec	1978.	12.	7.	--	1.	A
VI.	4.(15)	Grudzień	1978.	28.	24.	3.	18.	(5)
VII.	1.(16)	Marzec	1979.	24.	17.	--	11.	--
VII.	2.(17)	Marzec	1979.	8.	4.	2.	1.	B
VII.	3.(18)	Kwiecień	1979.	12.	10.	--	1.	C
VII.	4.(19)	Maj	1979.	20.	18.	--	15.	(6)
VII.	5.(20)	Grudzień	1979.	24.	17.	--	17.	--
VIII.	1.(21)	Kwiecień	1980.	40.	20.	--	23.	--
VIII.	2.(22)	Lipiec	1980.	20.	10.	1.	9.	--
VIII.	3.(23)	Grudzień	1980.	20.	10.	4.	10.	--
IX.	1.(24)	Kwiecień	1981.	20.	17.	--	15.	--
IX.	2.(25)	Sierpień	1981.	20.	3.	--	9.	--
IX.	3.(26)	Grudzień	1981.	24.	27.	--	12.	--
X.	1.(27)	Luty	1982.	24.	22.	--	14.	--
X.	2.(28)	Lipiec	1982.	16.	24.	--	10.	--
X.	3.(29)	Grudzień	1982.	16.	20.	--	10.	--

Wkładki:

- (1) Andrzej Małkowski, 'Projekt obozu letniego dla skautów' Zakopane 1914 r.
- (2) Wacław Błażejowski, 'Andrzej Małkowski', Warszawa 1974.
- (3) 'Pierwszy numer lwowskiego 'Skauta'' (tekst), Lwów 1911.
- (4) 'Katalog Prasy Skautowej' (Ref. hm. M. Kapiszewskiej), Warszawa 1935 r.
- (5) Witold Rusiniak, 'Andrzej Małkowski', Warszawa 1974 r.
- (6) Afisz powiadamiający o mszy św. za duszę A. Małkowskiego Kraków, 1979 r.

Wydania specjalne:

- A - Numer poświęcony pamięci hm. Al. Kamińskiego.
 B - Numer poświęcony pamięci hm. RP. Olgi Małkowskiej.
 C - Numer wydany w jęz. angielskim - zarys historii Z.H.P.

Wymiary pisma:

Numery od 1-go do 9-go włącznie wydane były w rozmiarach: 280 x 220 mm
 Numery od 10-go do obecnego wydane były w rozmiarach: 215 x 175 mm.
 Wszystkie odbijane na papierze koloru białego.

wici harcerskie kanady
Złoty Złotych ZHP w Toronto

Drugie wydanie specjalne. Rok: xxvii. Nr. 123. Czerwiec 1982 rok Offset. Okładka. ss. 20. Wym: 280 x 215 mm. Zdj. 23. Rys. 3. Wyd; Zarząd Okręgu ZHP Kanada. Red. hm. K. Z. Stohandel, Toronto, Ontario. Zawiera sprawy religijne poświęcone kultowi obrazu Jasnogórskiego M.B. Częstochowskiej. ***

Wezetek

Rok. 22. Nr. 118
Czerwiec 1982
ss. 16. Zdj; 2.
Rok. 22. Nr. 119

Sierpień 1982 r. ss. 16. Zdj; 2. Offset. Wym: 220x200 mm. Wyd: Główna Kwatera Harcerok p.g. Kraju Londyn, Anglia. Zawiera ogólne omówienia spraw Złotowych oraz harcerok na święcie. ***

na tronie

Miesiącznik młodzieży

harcerskiej. Rok. xxxv. Nr. 5-6, Maj-Czerwiec 1982 r. ss. 32. Zdj: 20./Nr. 7-8, Lipiec-Sierpień 1982 r. ss. 32. Zdj: 5. Offset. Wym: 210x165 mm. Wyd; Naczelnictwo ZHP p.g. Kraju. Red: hm. Ignacy Płonka, Londyn, Anglia. Zawiera: Materiały szkoleniowe dla drużynowych z zakresu techniki i ogólnego szkolenia w harcerstwie. Część materiału poświęcona sprawom Złotu oraz przykazaniom ideowym wychowania w ZHP. ***

Rok. viii.
Nr. 1. (27)

Marzec 1982 r., Nr. 2. (28) Czerwiec 1982 r., Nr. 3. (29) Wrzesień 1982 r., Nr. 4. (30) Grudzień 1982 r. Offset. ss. 4. Wym 280x215 mm. Rysunki. Wyd: ZHP w Vancouver, B.C. Red; Z. Buczewski. Zawiera: sprawozdania z pracy harcerskiej w Vancouver, B.C.. Numer 29-ty poświęcony sprawozdaniom ze Złotu ZHP w Europie ***

ognisko
harcerskie

ORGAN
STARSZYNY
HARCERSKIEJ

Organ starszyny harcerskiej. Rok. 18. Nr. 2. Kwiecień-Czerwiec 1982 rok. Offset. ss. 32. Wym: 210 x 160 mm. Zdj. 4. Rys. Wyd: Naczelnictwo ZHP p.g. Kraju, Londyn, Anglia. Zawiera: wypowiedzi Ojca św. sprawy Złotowe, omówienie prac ZHP w Kraju w czasie stanu wojennego. Omówienie Złotu ZHP. BIN - ZHP Biuletyn Informacyjny Naczelnictwa Kwiecień-czerwiec 1982 r. (Dodatek). Zawiera wiadomości z życia harcerskiego m.in. mowa jest o nadaniu prof. dr. W. Szyrkiemu, hm, odznaczenia pańskiego. ***

8. 12.

JÓZEF KRET

mgr filozofii UJ, nauczyciel, wychowawca i publicysta, nestor Harcerstwa Polskiego, harcmistrz, pionier harcerstwa wiejskiego, uczestnik walk o niepodległość Polski, oficer WP w kampanii wrześniowej i AK, więzień hitlerowskich obozów koncentracyjnych, w karnej kompanii w Oświęcimiu, działacz ludowy, organizator i kierownik Harcerskiego Uniwersytetu Ludowego w Nierodzimiu i w Górkach Wielkich oraz Uniwersytetów Ludowych w Górkach Wielkich, Błowie, Wierchosławicach, Rudzieńcu Gliwickim i Gardzieniu, Kawaler Orderów Virtuti Militari, Polonia Restituta, Śląskiego Krzyża Powstańczego, odznaczony Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Medalem Wojska Polskiego, Krzyżem AK i innymi, zasnął w Panu, na Luboniu Małym, dnia 10 sierpnia 1982 r., w wieku 87 lat.